

Handling 2022 nr 60

Redovisning av uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 14 februari 2022 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Redovisningen av kommunfullmäktiges uppdrag 2021-05-20 § 25 till kommunstyrelsen att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet samt ge förslag på resursförstärkning, antecknas och förklaras fullgjort.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från MP och V den 18 mars 2022 samt avslag på övriga yrkanden.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på övriga yrkanden.

Jessica Blixt (D) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag med hänvisning till yttrandet från M, L, C, KD och D den 23 mars 2022.

Marina Johansson (S) yrkade bifall till yrkande från S den 21 mars 2022 och avslag på övriga yrkanden.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 4 mars 2022 och avslag på övriga yrkanden.

Kommunstyrelsen beslutade först utan omröstning att bifalla Axel Josefsons m.fl. yrkande om bifall till stadsledningskontorets förslag.

Kommunstyrelsen beslutade herefter utan omröstning att avslå tilläggsyrkandet från MP och V.

Representanterna från V och MP antecknade som yttrande en skrivelse från den 22 mars 2022.

Representanterna från M, L, C, KD och D antecknade som yttrande en skrivelse från den 23 mars 2022.

Göteborg den 23 mars 2022
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet)

2022-03-22

2.1.17

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden

Yttrandet

Redovisningen om det våldspreventiva arbetet har tagits fram som ett svar på de rödgrönrosa partiernas initiativ 2021 om ett krispaket på 42 miljoner kronor mot mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relationer. Detta krispaket föreslog vi skulle tilldelas till de fyra socialnämnderna, nämnden för funktionsstöd och utbildningsnämnderna. Dessvärre finns det tveksamheter hos övriga partier om omfattningen och allvaret av den kris som mäns våld mot kvinnor utgör i samhället.

Mäns våld mot kvinnor utgör merparten av våld i nära relationer, och är det grävsta uttrycket för den ojämlika fördelningen av makt mellan könen. Att bekämpa mäns våld mot kvinnor är en av de viktigaste feministiska frågorna. I arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor får inte kvinnor och män som utsatts för partnervåld i samkönade relationer hamna i skymundan. Detsamma gäller kvinnor och män som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, en del av mäns våld mot kvinnor. En särskilt utsatt grupp som dessutom ofta glöms bort är kvinnor med funktionsnedsättning.

För de som utsätts för våld i hemmet är det centralt att inte vara ekonomiskt beroende av sin partner för att kunna lämna relationen, tyvärr visar det sig alltför ofta att den ekonomiska situationen hindrar många från att lämna en våldsam partner. Svårigheten att hitta bostad i Göteborg utgör ett annat reellt hinder för många att kunna bryta upp från en våldsam partner. Behovet av stöd och hjälp sträcker sig dessutom bortom pengar och tak över huvudet. Våldsutsatta kvinnors hela livssituation påverkas, det fysiska våldet kommer ofta tillsammans med psykiskt och sexuellt våld som har förödande effekter på kvinnornas psykiska hälsa och självkänsla. Här spelar både socialtjänsten och tjej- och kvinnojourerna en livsviktig roll för att kunna erbjuda rätt stöd och hjälp, utifrån den utsattas behov. Att erbjuda skyddat boende till alla som är i behov av det är en helt avgörande del, samtidigt som andra insatser också måste erbjudas för att åtgärda sociala, ekonomiska och hälsorelaterade problem som kan ha uppstått som följd av våldet.

De ideella tjej- och kvinnojourerna har under lång tid varit bärande när det gäller att synliggöra och sprida kunskap om våldets mekanismer och konsekvenser. Men kvinnojourerna existerar under osäkra förhållanden. De kläms mellan ökade krav samtidigt som finansieringen är osäker och bristfällig. Det är dock inte helt oproblemiskt att ideella krafter fått bära en sådan stor och viktig del till följd av att kommuner inte fullt ut tagit sitt ansvar. Göteborgs stad måste säkerställa både att de egna verksamheterna är tillräckliga, samt att kvinnojourerna har möjlighet att långsiktigt planera och erbjuda insatser utifrån deras särskilda kompetens.

Även det våldspreventiva arbetet måste utvecklas och trappas upp. Om insatser endast satsas på omsorg och omvårdnad för dem som utsätts kommer vi inte att komma till rätta med våldets utbredning och konsekvenser. Det våldspreventiva arbetet är i många delar ett arbete mot uppkomsten av skadlig maskulinitet, hos individer eller grupper. Det är viktigt att Göteborgs stad lyfter könsaspekten av våld, och inte döljer den genom ett könsneutralt språk. Det är endast genom preventivt arbete våldet kan minska i samhället. Det arbetet kan självklart inte ske på bekostnad av stöd och insatser för personer som utsätts. Båda delar behöver finnas samtidigt om våldet någonsin ska upphöra.

Vi hoppas nu att en majoritet i kommunfullmäktige efter denna redovisning inser frågans allvar, och åtminstone kan enas om att tillföra ett minimum av de resurser som saknas för det våldspreventiva arbetet.

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden

Yttrande

Arbetet med våldsprevention är en oerhört viktig del av stadens arbete och en mängd olika typer av åtgärder genomförs därför årligen. Till det som redovisas i detta tjänsteutlåtande så har även en bred politisk majoritet beslutat om att ta fram en ny plan för Göteborgs Stad mot våld i nära relationer 2021–2024 vilket även ska innefatta hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialnämnden Centrum har fått i uppdrag att integrera antagandet av en nollvision mot våld i nära relationer i den kommande planen mot våld i nära relationer. Det innebär bland annat att alla kommunens verksamheter ska informera, uppmärksamma och uppmana till att reagera vid oro om våld. Till detta så ska även Socialnämnd Centrum, inom ramen för den kommande planen mot våld i nära relationer, identifiera nuvarande insatser och metoder riktade mot våldsutövaren och vid behov utöka med fler. Vi menar att en viktig del i att adressera problemet är att gå till dess rot, det vill säga hosvåldsutövaren. Därför anser att nuvarande insatser och metoder riktade mot våldsutövaren behöver identifieras och om de bedöms otillräckliga utöka med fler.

Vidare gav kommunfullmäktige utbildningsnämnden i uppdrag 2021-11-25 § 34 att implementera Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck inom sex- och samlevnadsundervisningen på samtliga kommunala gymnasieskolor i Göteborgs Stad. Grundskolenämnden fick också i uppdrag att anpassa Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck inom sex- och samlevnadsundervisningen till högstadiet och implementera i grundskolor där det finns behov. Sålides delar vi uppfattningen att detta arbete bör fortgå och utvecklas för att säkerställa att kunskap sprids. Finansieringsfrågan blir således en fråga för delårsrapporten som väcks i april.

Med anledning av redan givna uppdrag så yrkar vi att redovisningen av kommunfullmäktiges uppdrag 2021-05-20 § 25 till kommunstyrelsen att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet samt ge förslag på resursförstärkning, antecknas och förklaras fullgjort.

Yrkande

Socialdemokraterna

2022-03-21

Ärende nr: 2.1.17

Tilläggsyrkande angående uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Utbildningsförvaltningen tillskjuts 0,5 mkr för att implementera Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck inom sex- och samlevnadsundervisningen på samtliga kommunala gymnasieskolor. Den kommuncentrala posten för försörjningsstöd justeras ned med motsvarande belopp.
2. Grundskoleförvaltningen tillskjuts 2 mkr för att anpassa Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck inom sex- och samlevnadsundervisningen till högstadiet och implementera i grundskolor där det finns behov. Den kommuncentrala posten för försörjningsstöd justeras ned med motsvarande belopp.
3. I övrigt bifalles tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Tusentals unga göteborgare lever under hedersrelaterat förtryck. Hedersförtrycket och hedersvåldet begränsar människors frihet, står i direkt motsats till de demokratiska värderingar som utgör Göteborgs fundament och kräver – i värsta fall – människors liv. Det finns få fenomen i samhället som behöver bekämpas med sådan intensitet som just hedersförtryck och hedersvåld. Här krävs en kombination av bestraffning, vägar ut och utbildning. Kampen mot hedersförtryck och hedersvåld får och måste kosta pengar.

Stadsledningskontoret nämner i tjänsteutlåtandet att utbildningsinsatser som finns inom det våldspreventiva området också behöver omvandlas till arbete som på ett mer direkt sätt når göteborgarna. Ett exempel på en våldspreventiv åtgärd som nämns är att utbildningsförvaltningen har utvecklat en podd riktad till rektorer om hedersrelaterat våld och förtryck. Kompetensutveckling fyller en viktig roll, men vi bedömer att mer fokus

behöver läggas på de unga människor som riskerar att falla offer för våldet och tvingas leva under förtrycket.

I höstas beslutade kommunstyrelsen, på socialdemokratiskt initiativ, att sprida Angeredsgymnasiets goda exempel med ett systematiskt arbete kring att integrera hedersrelaterat våld och förtryck i sex- och samlevnadsundervisningen till både gymnasiet och i grundskolor. Detta är en konkret insats som riktar sig direkt till de individer som riskerar att falla offer för denna typ av våld och förtryck. Men om detta politiska bifall ska genomföras och få effekt krävs finansiering. Vi föreslår därför att utbildningsnämnden och grundskolenämnden tillskjuts lämplig och behovsanpassad finansiering för att kunna genomföra Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck fullt ut. Vår förhoppning är att kommunstyrelsen är lika beslutsam nu, i genomförandet, som man var senast ärendet behandlades.

Tilläggsyrkande

Miljöpartiet, Vänsterpartiet

2022-03-18

2.1.17

Tilläggsyrkande angående – Redovisning av uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att arbeta för att stärka samverkan mellan förvaltningarna gällande det våldspreventiva arbetet i staden.
2. Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildningsnämnden får i uppdrag att se över och förstärka det våldspreventiva arbetet, exempelvis genom att skala upp arbetet med våldspreventiva metoder så som Mentors in violence prevention.
3. Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt Förskolenämnden, Grundskolenämnden, Utbildningsnämnden och Äldre samt vård- och omsorgsnämnden tillförs resurser i enlighet med Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Finansiering sker genom att ianspråkta 6,03 mnkr från det budgeterade resultatet för år 2022.
4. Nämnden för funktionsstöd tillförs 1 mnkr för utökat arbete med våldspreventiva metoder från det budgeterade resultatet för år 2022.

Yrkandet

Stadsledningskontorets utredning visar att det genomförs många olika typer av insatser i staden som är av både förebyggande och akut karaktär. Det är mycket bra men det är också tydligt att det behöver vidtas mer åtgärder och insatser på det här området.

I redovisningen presenteras ett antal områden där det finns ett utvecklingsbehov. Det är viktigt att dessa förbättringar genomförs och att det finns tillräckliga resurser för att det ska kunna göras på ett bra sätt. Vid genomförandet är det särskilt angeläget att arbeta för att det normkritiska perspektivet gällande våld genomsyrar all stadens verksamhet och all utbildning och insatser på detta område.

Redovisningen visar att det våldspreventiva arbetet inte är likvärdigt i hela staden. För att säkerställa likvärdighet, och för att nå målen i Agenda 2030 om att ingen ska lämnas utanför bör förvaltningarna öka sin samverkan och sprida erfarenheter, insatser och metoder som fungerar väl sinsemellan. Vi vill därför att Stadsledningskontoret får i

uppdrag att arbeta för att stärka samverkan mellan förvaltningarna gällande det våldspreventiva arbetet i staden.

Vidare är det mycket viktigt att det våldspreventiva arbetet riktat till barn och unga börjar tidigt i barnets liv och följer barnet under dess uppväxt. Redovisningen visar att det behövs ett förstärkt arbete genom hela utbildningskedjan och Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildningsnämnden bör därför få i uppdrag att se över och förstärka det våldspreventiva arbetet, exempelvis genom att skala upp arbetet med våldspreventiva metoder så som Mentors in violence prevention.

Redovisningen visar att det genomförs både akuta insatser och förebyggande insatser i bestående av kompetensutveckling och utbildning, brukarinsatser, insatser till medborgare, metodutveckling och insatser inom HR. De förvaltningar som till största delen, eller enbart, genomför utbildningsinsatser inom området behöver nu omvandla kunskapen till insatser som på ett mer direkt sätt når brukarna.

I rapporten presenteras förslag på behov av resursförstärkning för att kunna genomföra grundläggande insatser på området. För att förbättringarna som behövs ska kunna genomföras är det viktigt att dessa resurser tillförs där det behövs. Utöver de specifika resursbehov som redovisas i rapporten föreslår vi att även nämnden för funktionsstöd tillförs medel för att utöka det våldspreventiva arbetet.

Yrkande
2022-03-04

Ärende nr: 2.1.3

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Socialnämnderna får i uppdrag att inom ramarna för samverkansavtalet med Västra Götalandsregionen utreda möjligheten att i ett tidigt och preventivt skede hjälpa familjer med insatser mot hedersrelaterat våld och kuvande destruktiva mönster.
2. Socialnämnderna får i uppdrag att säkerställa att orosanmälningar görs vid misstanke om hedersvåld och kuvade familjesituationer. En uppföljning ska utföras i preventivt syfte förslagsvis redan efter möten med föräldrar inom mödravården, barnvårdscentralen och förskolan.
3. Förskolenämnden, grundskolenämnden och socialnämnderna får i uppdrag att ta fram ett arbetssätt, inkluderande en kortare utbildning, särskilt utformat för yrkesverksamma inom förskola, skol- och fritidsverksamhet. Syftet är att verksamheterna ska kunna ge rätt information, stöd och insatser riktat till föräldrar vad avser hedersrelaterat våld och förtryck.

Yrkandet

I tjänsteutlåtandet från SLK läser vi: ***”Att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande är avgörande för att bryta pågående våld, men än viktigare är det att stärka det förebyggande arbetet så att våldet aldrig sker.”***

Göteborg har idag goda rutiner av insatser som vidtas av socialtjänsten vid aktualiseringar gällande tvångsgifte och övriga hedersrelaterade ärenden. Dessvärre räcker det inte att skilja våldsutsatta från sina föräldrar och anhöriga när brott och övergrepp redan begåtts. Staden måste även arbeta för att i god tid upplysa och utbilda föräldrar och anhöriga om att hedersvåld tillhör en svunnen era och är oacceptabelt om man vill bli en fungerande del av ett samhälle.

Socialnämnderna behöver tillsammans med regionen utveckla långsiktiga och förebyggande åtgärder mot det alltmer utbredda hedersrelaterade våldet och kontrollerandet av kvinnor och barn. Insatser på individnivå för att stärka motståndskraften hos människor, framför allt barn och unga, som befinner sig i riskzon behöver förstärkas med ökade insatser. Tyvärr är insatser riktade till medborgare bara 4–5 % av de inventerade insatserna. Dagens låga siffror duger inte. En kvalitativ upplysning riktad till föräldrarna ger större preventiv effekt.

Arbetet mot hedersrelaterat är en för många av stadens medarbetare, helt ny och outforskad värld och i mångt och mycket handlar det om att öppna denna värld och ge kollegorna de rätta verktygen.

Sverigedemokraterna har länge påtalat just vikten om att bygga upp en solid plattform och en gemensam arbetsplan för socialtjänst, skola, polis och ungdomsmottagningar samt mödravård och barnavårdscentraler. Aktiv förebyggande upplysning riktad till föräldrarna är avgörande.

Göteborg kan bättre.

Fler vuxna måste jobba förebyggande med kommande generationer. Staden måste vara en motvikt till de patriarkala strukturerna och gå i bräschen genom att fånga upp dessa familjer i ett mycket tidigare skede. Noteras tendenser redan i ett första stadie, leder det till att hela familjer i god tid kan få hjälp och stöd i att finna rätt väg ut ur destruktiva mönster och kulturer. Vi måste ha en tro på att det går att få dessa föräldrar att ändra inriktning med rätt hjälp i ett tidigt skede. Mannen som oftast styr i dessa familjer behöver lyssna in och lära hur svensk lag fungerar, hur vi behandlar barn från födseln och genom uppväxten till att bli självständiga människor med en fri vilja. Det arbetet kan börja redan innan barnet är fött. Det kan leda till att familjer inte behöver göra fel och söndras på grund av destruktiva kulturer.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-02-14

Diarienummer 0534/21

Handläggare

Jeanette Stål

Telefon: 031-368 03 13

E-post: jeanette.stal@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Redovisningen av kommunfullmäktiges uppdrag 2021-05-20 § 25 till kommunstyrelsen att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet samt ge förslag på resursförstärkning, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav 2021-05-20 § 25 kommunstyrelsen i uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden och beskriva hur resurserna fördelas mellan förebyggande respektive akuta insatser, med avseende på våld i nära relation och hedersvåld. Vidare fick kommunstyrelsen i uppdrag att utvärdera och komma med förslag på eventuella behov av tillskjutande resurser avseende stadens insatser för våldsprevention och belysa utfall och resultat ur ett individperspektiv.

Stadsledningskontorets redovisning innehåller en samlad bild av det våldspreventiva arbetet inom de fyra regionala socialförvaltningarna, förvaltningen för funktionsstöd, äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen, grundskoleförvaltningen, förskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, idrotts- och föreningsförvaltningen, Förvaltnings AB Framtiden samt arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen. Stadsledningskontorets utredning visar att det genomförs många olika typer av insatser i staden som är både förebyggande och akuta. Majoriteten av de förebyggande insatserna rör kompetensutveckling och utbildning, medan närmare hälften av insatserna fördelas mellan brukarinsatser, insatser till medborgare, metodutveckling och insatser inom HR. Det finns utvecklingsbehov i stadens arbete, framför allt riktat till särskilt utsatta grupper. Stadsledningskontoret bedömer att identifierade utvecklingsområden till större delen bör kunna hanteras inom ramen för stadens plan mot våld i nära relation.

Utredningen visar på stora skillnader i fördelningen av resurser mellan förebyggande och akuta insatser. Stadsledningskontoret bedömer att detta är förväntat då stöd och skydd när våldet är ett faktum är kostsamt. Stödinsatser är i allra högsta grad nödvändigt. Redovisningen innehåller även exempel på resursförstärkning som framkommit i dialoger med förvaltningarna under utredningen.

Resultat ur ett individperspektiv har inte kunnat redovisas då det föreligger svårigheter att beräkna antalet individer som nås av de förebyggande insatserna, jämfört med de akuta, samt värdera effekten av de förebyggande insatserna fullt ut.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd lyfter i dialogen att det saknas både stödinsatser och skyddat boende för deras målgrupper vid våldsutsatthet. Exempelvis lyfter förvaltningarna fram att äldre med demenssjukdomar och personer med intellektuell funktionsnedsättning har specifika behov och förutsättningar, och att staden i nuläget saknar adekvata insatser och kompetens för att möta dessa behov. Det krävs förstärkningar för att säkerställa dessa målgruppers behov. Behov bedöms dock kunna hanteras inom ramen för andra uppdrag, se vidare under rubriken Behov av resursförstärkning.

I dialog med förvaltningarna och bolag som deltagit i inventeringen har förslag på behov av resursförstärkning lyfts fram. Behoven beskriv närmare under rubriken Behov av förstärkning. Utredningen visar att en del av de förebyggande insatserna i staden finansieras externt med utvecklingsmedel från länsstyrelsen, med statsbidrag eller genom att en civilsamhällesorganisation utför arbete i stadens verksamheter. Av de totalt 169 inventerade förebyggande insatserna är 35 insatser externt finansierade. Externa medel kommer ofta sent på året vilket medför svårigheter att planera verksamheten. Projekt riskerar att avslutas då finansiering upphör och insatserna kan därför få en temporär karaktär. Den redovisade summan för förebyggande insatser uppskattas totalt till 20 mnkr, varav 2,6 mnkr finansieras med externa medel. Stadsledningskontoret bedömer att det här finns ett mörkertal då en del av insatserna utförs av civilsamhället och finansieras av EU-bidrag eller andra externa medel, eller i något fall av föreningsbidrag från annan nämnd. Detta innebär att kostnaden för insatsen inte syns i budgetarna i stadens verksamheter och att det i de flesta fall ligger helt utanför stadens omkostnader. Det är därför inte möjligt att i detta ärende redogöra för dem. Stadsledningskontorets lyfter i utredningen fram en förstärkning som motsvarar de externt finansierade insatser som kunnat kostnadsberäknas. Att fortsätta finansiera vissa insatser med externa medel står varje förvaltning fritt, men en förstärkning av resurser skulle möjliggöra en utökning av det våldsförebyggande arbetet.

En aspekt att ta med i bedömningen av behovet av resursförstärkning är hur behoven beskrivs i förslag till ny socialtjänstlag *Betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)*. Förslaget innebär bland annat ett ökat ansvar för socialtjänsten att arbeta förebyggande. I betänkandet fastläs att ”det finns relativt få utvärderingar av effekterna av förebyggande insatser där dessa anges i ekonomiska termer. Bilden är likväl entydig: de initiala kostnaderna överskrider, ofta mångfaldigt, av framtida besparingar på kort såväl som lång sikt.” I kommunstyrelsens remissvar (dnr:1344/20) bedömdes att utredningen inte analyserat kostnaderna för förändringarna tillräckligt, framför allt gällande förebyggande insatser. Initialt kan kostnaderna öka då effekterna av förebyggande arbete, i form av minskande akuta insatser, tar tid. Det bör dock på lång sikt innebära en mindre total kostnad. Betänkande är efter remissrunda ännu under beredning inför lagrådsremiss.

I ärendet lyfter stadsledningskontoret fram exempel på behov av resursförstärkning som framkommit i dialog med berörda förvaltningar. Beräkning av kostnader för redovisade resursförstärkningsbehov kan beredas i stadens ordinarie budgetprocess och prioriteras i förhållande till övriga behov.

De behov av resursförstärkning framkommit i stadsledningskontorets utredning är inte en heltäckande bild av stadens behov. Behoven behöver identifieras från en fördjupad analys av var staden står i arbetet och vad målsättningen är. Det finns en rad utvecklingsområden som bör hanteras inom ramen för kommande plan för stadens arbete mot våld i nära relation.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Det finns ett flertal människorättsliga konventioner på området som stipulerar Sveriges åtaganden på området våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Sveriges arbete med att leva upp till sina åtaganden enligt Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, även kallad Istanbulkonventionen, sker bland annat genom den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som svarar upp till det sjätte delmålet i jämställdhetspolitiken om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I såväl strategin som målet ingår våld i samkönade relationer och hedersvåld. Istanbulkonventionen som trädde i kraft i Sverige 2014 slår fast att våldsförebyggande arbete är avgörande för att kunna uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Barnkonventionens artikel 19 ger staten ansvar att skydda barnet från alla former av våld och vidta nödvändiga åtgärder för att både förebygga och ingripa vid våld medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård.

Agenda 2030 har bäring på det våldsförebyggande arbetet. Det gäller exempelvis det femte målet om jämställdhet och delmålen om att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Det gäller även delmålet om att avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt könsstympning av flickor och kvinnor.

Våld i nära relation drabbar numerärt flest kvinnor och då i synnerhet unga kvinnor i parrelationer med unga män, men även pojkar och män kan utsättas. Hbtqi-personer som utsätts för våld i nära relation söker i mindre grad hjälp och stöd från samhället. Om det typiska offret enbart ses som en kvinna i en heterosexuell relation finns det risk att dessa personer inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning av berörda myndigheter. Personer med funktionsnedsättning, särskilt intellektuell funktionsnedsättning, befinner sig i en utsatt position och kan behöva särskilda insatser för att komma ifrån våldet. Riskgrupper är också personer med missbruk, i hemlöshet samt nyanlända och migranter.

Män är i majoritet bland våldsutövarna men personer av alla kön och åldrar kan utsätta andra för våld i nära relation.

Våld i nära relation är i högsta grad även ett barnrättsproblem, då barn inte sällan blir vittne till eller själva utsatta för våld i familjen. Det innebär traumatiska upplevelser som kan leda till svårigheter långt upp i vuxenlivet. Barn som lever i en våldsam miljö riskerar också i högre grad än andra barn att senare själva utsättas eller att bli våldsutövare. Alla

barn har rätt till en trygg uppväxt, fri från våld. Att uppleva våld mellan sina föräldrar kan betraktas som en form av psykisk misshandel.

Hedersrelaterat våld och förtryck utövas också inom närstående relationer men har en kollektiv karaktär där det kan finnas flera förövare eller att våldet sanktioneras av familjen/släkten. Inom en hederskontext ryms också barn- och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning som uttryck för våld och övergrepp.

För den enskilde innebär våldsutsatthet en kränkning av individens inneboende värdighet och rätt till liv och frihet. Våldsutsatthet får direkta effekter på individens hälsa och utsatta kan behöva långsiktigt stöd från sociala myndigheter och hälso- och sjukvården inklusive psykiatrin för att bearbeta trauman och andra både fysiska och psykiska konsekvenser av våldet.

Våldet leder i många fall också till ekonomiska konsekvenser, såväl för den enskilde som för samhället. Personer som drabbas av våld löper en större risk att behöva ekonomiskt bistånd och risken kvarstår många år efter att våldet har upphört. Ekonomin kan även vara ett sätt för våldsutövare att utöva kontroll, vilket kan leda till problem med försörjningen lång tid efter en separation. Till detta tillkommer kostnader i form av förlorad inkomst vid sjukskrivning, kostnader för sjukvård eller att flytta från sitt hem.

Att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande är avgörande för att bryta pågående våld, men än viktigare är det att stärka det förebyggande arbetet så att våldet aldrig sker.

Bilaga

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2021-05-20 § 25

Ärendet

Kommunfullmäktige gav 2021-05-20 § 25 kommunstyrelsen i uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden, beskriva hur resurserna fördelas mellan förebyggande respektive akuta insatser och komma med förslag på eventuella behov av tillskjutande resurser avseende stadens insatser för våldsprevention.

Beskrivning av ärendet

Beredning

Definition av förebyggande respektive akut insats

I yrkandet som uppdraget utgår från beskrivs ”våldsprevention” som prevention mot våld i nära relation inklusive hedersvåld. Utredningen har framför allt utgått från riktade insatser mot dessa företeelser men även i viss mån inkluderat generella våldspreventiva insatser när det bedömts kunna ha effekt även på området våld i nära relation/hedersrelaterat våld. Det främjande arbetet, som är bredare men som ändå kan ha positiv inverkan mot våld, har inte inkluderats.

Det finns flera olika sätt att definiera våldsprevention. I en svensk kontext används ofta en uppdelning i tre inriktningar:

- Universell prevention: förebyggande insatser för breda grupper i befolkningen.
- Selektiv prevention: förebyggande insatser för avgränsade grupper (till exempel kända riskgrupper).
- Indikerad prevention: akuta och behandlande insatser.

Ett annat, delvis överlappande sätt att dela in prevention är att fokusera på den temporala dimensionen, det vill säga när i tiden insatsen sätts in (Chamberlain, 2008).

- Primär prevention: Aktiviteter och insatser före våldet är ett faktum.
- Sekundär: Respons omedelbart efter att våldet är ett faktum, oftast av kortsiktig karaktär.
- Tertiär: Långsiktiga insatser efter våldet.

Uppdraget har varit att redovisa förebyggande och akuta insatser. Förebyggande insatser har likställts med de universella och selektiva våldsförebyggande insatserna. Akuta insatser har översatts till indikerade insatser, alltså de som Göteborgs Stad gör när våldet redan skett. Tidsaspekten av ”akut” har bedömts gälla såväl sekundär som tertiär enligt ovan beskrivning. Det har med andra ord inte gjorts någon skillnad på när i tid en insats satts in för att definieras som akut, utan så länge insatsen är en följd av att våld redan förekommit har den definierats som akut.

Metod

Metoden för genomförande av uppdraget har dels bestått av att inventera insatser, både förebyggande och akuta, dels att i nästa steg resursberäkna dessa. Det har gjorts genom att en arbetsgrupp från förvaltningar och bolag inventerat och kostnadsberäknat de förebyggande insatserna i respektive verksamhet och stadsledningskontoret har inventerat och kostnadsberäknat de akuta insatserna.

Urvalet av förvaltningar och bolag som medverkade i inventeringen av förebyggande insatser utgick ifrån vilka av stadens verksamheter som har uttalat ansvar för aktiviteter i stadens styrande dokument inom området våld i nära relation/hedersrelaterat våld.

Arbetsgruppen kom utifrån den avgränsningen att bestå av representanter från de fyra regionala socialförvaltningarna, förvaltningen för funktionsstöd, äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen, grundskoleförvaltningen, förskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, idrotts- och föreningsförvaltningen, Förvaltnings AB Framtiden och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen.

Arbetsgruppen gavs i uppdrag att inventera förebyggande insatser under 2021 och fylla i ett i förväg väl definierat underlag. Underlaget omfattade frågor om syftet med insatsen, typ av insats (universell eller selektiv), inriktad särskilt mot våld i nära relation/hedersrelaterat våld, inriktad mot särskilt utsatta grupper, syfte, om insatsen är effektutvärderad, hur många som nås av insatsen och vilken kostnad förvaltningen eller bolaget haft för insatsen.

För att kunna inventera de biståndsbedömda akuta insatserna socialtjänsten gör har stadsledningskontoret beställt statistik ur Treserva från Intraservice för insatser (helåret 2021) kopplat till de koder som rör våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck:

- Bristande omsorg: hedersrelaterat
- Bristande omsorg: risk för giftermål
- Bristande omsorg: våld inom familjen
- Bristande omsorg: övergrepp fysiska
- Bristande omsorg: övergrepp psykiska
- Bristande omsorg: övergrepp sexuella
- VUX: våld i nära relation
- VUX: hedersrelaterat.

De sex första koderna om bristande omsorg rör barn och unga, de två sista rör vuxna.

De biståndsbedömda akuta insatser som har kostnadsberäknas är de som består av skyddade boenden eller placeringar i annan form. Det saknas verksamhetsstöd för att bryta ner kostnader för andra akuta insatser, varför de i stället beskrivs i den samlade bilden av våldsförebyggande insatser men saknar kostnadsberäkning. Socialtjänstens utredningar och övrig handläggning har inte ingått i beräkningen.

Resterande delen av uppdraget att inventera akuta insatser har bestått av dialoger med berörda verksamheters chefer och medarbetare för att få en uppfattning om insatsernas innehåll och uppskattningar om kostnader.

För att kvalitetssäkra underlaget har varje representant i arbetsgruppen stämt av sin redovisning med lämplig funktion inom egen förvaltning/bolag. Underlaget i sin helhet har sedan sammanställts av stadsledningskontoret och föredragits i arbetsgruppen. Stadsledningskontoret har sedan kvalitetssäkrat det sammantagna underlaget.

Samtliga förvaltningar och bolag har under uppdragets gång fått lämna in förslag på resursförstärkning i sina verksamheter.

Angränsande uppdrag

Parallellt med uppdraget finns uppdrag som har kopplingar till såväl området våld i nära relation/hedersrelaterat våld som till våldsförebyggande insatser. Nedan följer en kort beskrivning av de mest centrala och närliggande uppdragen.

Efter återremittering till socialnämnd Centrum i kommunstyrelsen 2021-09-01 § 629 pågår ett arbete med att revidera Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2021-2024. Ärendet förväntas redovisas under hösten 2022.

Kommunfullmäktige har, 2021-10-28 §10, gett kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en tidplan, kostnadskalkyl samt hur, när och var återrapportering av åtgärderna ska ske i ärendet som gäller skyddat boende för alla. Boendet ska till exempel inkludera hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning och äldre utsatta för våld i nära relation. Ärendet är under beredning och planeras redovisas i kommunstyrelsen under kvartal 2 2022.

Kommunstyrelsen gav 2021-10-27 § 825 stadsledningskontoret i uppdrag att redovisa vilken typ av insatser som vidtas av socialtjänsten vid aktualiseringar gällande tvångsgifte och övriga hedersrelaterade ärenden, samt i vilken utsträckning och på vilket sätt socialtjänsten samverkar med tjej- och kvinnojourer i dessa fall. Kommunstyrelsen gav 2022-01-26 (dnr 1477/21) stadsledningskontoret i uppdrag att utreda om Göteborgs Stad placerar unga personer som utsatts för hedersvåld på SiS ungdomshem samt hur staden arbetar för att säkerställa att dessa personers identitet och gömställe inte röjs. Arbetet pågår och uppdragen redovisas till kommunstyrelsen 9 april 2022.

En halvtidsuppföljning av tre planer på MR-området innefattar Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020-2023. Fokus för uppföljningen är att titta på hur implementering och genomförande av planens aktiviteter går. Uppföljningen redovisas till kommunstyrelsen 9 mars 2022 i ett samlingsärende.

Kommunfullmäktige gav 2020-09-10 § 27 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en ny uppdaterad rapport om HBTQ-personers livsvillkor till grund för den nya planen. Denna rapport undersöker även villkor för HBTQ-personer inom utbildningsförvaltningen och grundskoleförvaltningen verksamheter. Arbetet pågår och redovisas till kommunstyrelsen 6 april.

Kommunstyrelsen återremitterade 2021-12-01 §942, Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022-2026 till stadsledningskontoret. Programmet omfattar strategier för att stoppa våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Ärendet beräknas återrapporteras till kommunstyrelsen 27 april 2022.

Definition av våld i nära relation

Våld i nära relationer består av två definitioner, dels en definition av vad som ingår i våldsbegreppet, dels en definition av vad som är en nära relation. Enligt Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våld i nära relation ska arbetet omfatta alla typer av våld i nära relationer; personer som utsätts för våld, personer som utövar våld i nära relationer samt barn som bevittnar våld eller som själva blir utsatta för våld.

Riktlinjen utgår ifrån Socialstyrelsens definition som anges i samband med den så kallade brottsofferparagrafen 5 kap.§ 11 socialtjänstlagen (SoL). Där definieras närstående som att det finns en nära och förtroendefull relation mellan den som utövar våld och den som utsätts för brottet. Som närstående relation omfattas i riktlinjen även förtroende- eller beroenderelationer i professionen, till exempel i vård och omsorg. Vem som kan betraktas som närstående ska bedömas individuellt i samråd med den som är utsatt för våld och utifrån den enskildes levnadsförhållanden.

I en svensk kontext, och i Göteborgs Stad, innefattar våldet fysiskt våld (som knuffar, slag, sparkar, stryptag eller fasthållning), psykiskt våld (som hot, verbala kränkningar, skambelägganden och förlöjliganden) och sexuellt våld (som våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar). Våldsbegreppet innefattar även materiellt våld (som att förstöra personliga tillhörigheter eller möbler), ekonomiskt våld (som att ta kontroll över ekonomin eller ta lån i den utsattas namn) och försummelse (som att undanhålla mediciner, särskilt i de fall personen är beroende av andra för vård och omsorg).

Samlad bild av det våldspreventiva arbetet

Nedan följer en beskrivning av inventeringen av det våldspreventiva arbetet. Här ingår såväl de insatser som definierats som förebyggande som de akuta. De akuta insatserna syftar också till att förebygga att våld upprepas.

Förebyggande insatser

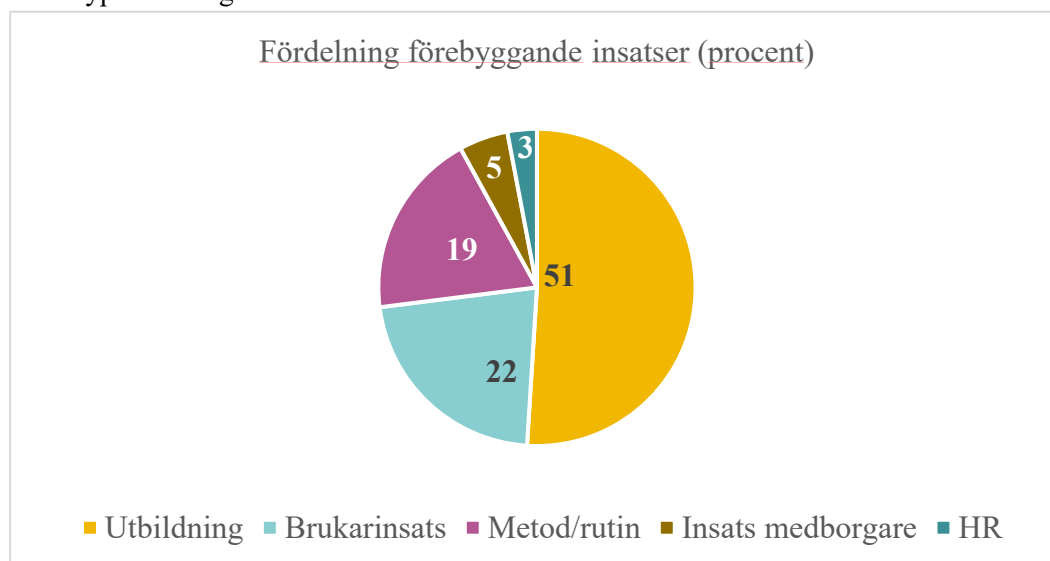
De förebyggande insatserna som redovisats av medverkande förvaltningar och bolag uppgår till 169 stycken. Några av de stora förvaltningarna, som grundskole- och förskoleförvaltningen, har framfört att det varit svårt att skaffa sig en överblick över allt som pågår inom varje enskild skola/förskola. Inventeringen ska därför inte tolkas som heltäckande, utan som en övergripande bild av vilken typ av förebyggande insatser som pågår i stadens verksamheter. Som tidigare beskrivits har inte heller samtliga förvaltningar och bolag i staden ingått i inventeringen, utan endast de mest centrala med ett särskilt ansvar på området.

Insatserna har redovisats i inventeringen på rubriknivå med förklaringar. Inom varje insats kan det rymmas ett antal aktiviteter. För att förtydliga med ett exempel har Dialogos utbildningar registrerats som en insats, men i insatsen ingår många olika typer av utbildningstillfällen per år.

Stadsledningskontoret har kategoriserat de förebyggande insatserna i fem olika kategorier för att göra dem mätbara och jämförbara i någon mån. Dessa kategorier är:

- Utbildning
- Brukarinsats
- Metod/rutinutveckling
- Insats till medborgare
- HR-insatser

Vid en sammanräkning av alla 169 redovisade insatser ser fördelningen mellan olika insatstyper ut enligt nedan:

Utbildningsinsatser

Utbildningsinsatser omfattar kompetenshöjande aktiviteter som är riktade till personal. Samtliga förvaltningar och bolag som inventerat insatser genomför sådana kompetensutvecklande insatser. Andelen kompetenshöjande insatser varierar mellan förvaltningarna och bolagen från 38 till 100 % av insatserna och utgör totalt 51 % av samtliga inventerade insatser.

Insatserna omfattar utbildningar via socialnämnd Centrums kompetenscenter Dialoga, föreläsningar anordnade av egen förvaltning/bolag med extern föreläsare, webbkurser till personal eller att utbilda särskilda yrkesgrupper i ett arbetssätt eller metod. Webbstöd om våld har utformats för förskola, grundskola och gymnasiet med information om våld i nära relation och hedersvåld, riktad till personal.

Dialoga kompetenscentrum utbildar inte bara medarbetare direkt utan håller också utbildningar för funktioner i andra förvaltningar som i sin tur ska kunna ta ansvar för interna utbildningar inom egen verksamhet, det vill säga att Dialoga utbildar utbildare. En fördel med verksamhetsnära utbildare i egen förvaltning är att kännedomen om verksamheten är större och framför allt ökar förutsättningarna för större kunskap om målgruppen i verksamheten. Bland andra har förvaltningen för funktionsstöd (FFS) och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen (ÄVO) funktioner som gått utbildning för utbildare i våld i nära relation/hedersvåld.

Inom utbildningsförvaltningen har man utvecklat en podd riktad till rektorer om hedersrelaterat våld och förtryck. Förvaltningen håller också workshops med elevhälsans personal i gymnasiesärskola. Insatsen har en fördjupande karaktär som utgår från fall där personal får processa tänkbara/faktiska scenarier och formulera tankar kring risk och hur de kan gå vidare i det aktuella fallet.

Exempel på utbildningsinsatser som är riktade till en särskild yrkesgrupp är Erazor som genomförs i socialförvaltning Nordost. Erazor syftar till att socialtjänsten ska utvecklas i att utreda ärenden med ungdomar som har eget sexuellt riskbeteende.

Insatser riktade till medborgare

Insatser som är direkt riktade till medborgare handlar om olika former av informationskampanjer. Hyresgäster i allmännyttan får information i tvättstugor, i trapphus samt via hyresgästtidningar om ett projekt som kallas Våga bry dig. Konceptet Våga bry dig bygger på civilkurage och inspiration har hämtats från bostadsföretaget Örebrobostäder och arbetet som den ideella föreningen Huskurage driver. En del i arbetet med Våga bry dig är att förhindra våld i nära relationer genom att ge grannar verktyg för att kunna agera vid misstanke om pågående våld i hemmet.

Informationskampanjer om var man kan vända sig för stöd och skydd bedrivs i stadens regi och många deltar i mobilisering inför skolloven för att höja uppmärksamheten bland personal i syfte att förhindra att barn förs utomland av hedersrelaterade orsaker. I detta arbete ingår bland annat en informationskampanj på digitala skärmar i sportanläggningar.

De flesta förvaltningar/bolag som svarat på inventeringen deltar på olika sätt i Orange week/Orange day som är FN's internationella dag för uppmärksammandet av våld mot kvinnor.

Insatser riktade till medborgare står totalt för ca 4-5 % av de inventerade insatserna.

Insatser riktade till brukare

Insatser riktade till brukare i verksamheterna står för mellan 0 och dryga 30 % av vardera förvaltnings/bolags insatser, och utgör sammanlagt 22 % av alla redovisade insatser.

Dessa insatser består till exempel av studiecirklar eller informationstillfällen för att höja medvetenhet om våld (personer med funktionsnedsättning, nyanlända), lektioner och workshops för att bryta destruktiva maskulinitetsnormer (killar i skolmiljö), samtalsstöd (män med relationsproblem), riktade informationsinsatser om vilket stöd som finns till utsatta för våld i nära relation eller hedersvåld, olika program för att motverka sexuella övergrepp med fokus på samtycke och våldsnormer (skolklasser), föreläsningar om machonormer, våld och relationer till ungdomar inom fritidsverksamhet, temadagar eller temaveckor ihop med civilsamhället på ett antal skolor kring våld, rättigheter, sexualitet och relationer.

Nedan följer ett antal exempel på brukarinsatser som beskrivs lite mer ingående.

Nordost fritt från våld är en förvaltningsgemensam satsning i socialförvaltning Nordost som bygger på konceptet En kommun fri från våld. Syftet är att höja kunskapen om våld utifrån tre principer; hur lindrigt och grovt våld hänger ihop, kopplingen mellan destruktiva könsnormer och våld och att vara en aktiv åskådare, det vill säga att ingripa mot våldsuttryck. Detta gör man bland annat genom utbildningar till personal inom skol- och fritidsverksamhet, fältuppdrag, föreningar och bostadsbolag. Man utbildar också ungdomsambassadörer i metoden som sedan utbildar andra unga, man skapar feriejobb där anställda ungdomar får hålla workshops för andra feriearbetande ungdomar i nordost samt att man implementerar metoden i skolor i stadsområdet, från lågstadiet och uppåt. Inom ramen för projektet håller man också utbildningar och föreläsningar om våldsprevention för hela staden i samarbete med civilsamhället. Exempel på fältenhetens tematiska insatser i skolor:

- Nätsäkerhet – näthat i unga relationer, hämndporr och mobbing.

- Porrkritik – skillnader mellan porr och sex för att undvika kommande utsatthet i sitt sexliv.
- Baloo – arbetar för barns självkänsla för att förebygga våld i framtiden.
- REACT – sociala färdigheter för att undvika konflikter och våld.
- Machofabriken – slå hål på normen om manlighet för att förebygga våld i relationer på sikt.
- Erasmusprojektet Lets talk about sex – rätten till sin egen sexualitet.

På individnivå erbjuder fältenheten även handledning och coachning riktat till individer i riskzon i olika åldrar. Dessa insatser omfattar både våld i nära relation/hedersrelaterat våld och våld i offentlig miljö. Här kan personer som befinner sig i gängmiljö fångas upp och slussas vidare till insatser för att stödja individen att lämna den destruktiva miljön.

Mentors in violence prevention (MVP) och Machofabriken är två våldsförebyggande metoder som organisationen MÄN jobbar med i samverkan med skolan. Inom grundskolan jobbar man med Machofabriken i en skola, i gymnasieskolan jobbar man med MVP i en skola. Insatserna riktar sig både till personal och elever.

MVP är program för skolan, med mål att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Elever och skolpersonal övar sig i att ta ansvar för varandra och säga ifrån om de ser eller hör våld och kränkningar. Programmen arbetar utifrån normförändrande perspektiv och har en genusansats. MVP som metod har utvärderats av Stockholms universitet, SKR och Skolverket. Lokalt sker löpande uppföljning i dialog med deltagande skolor.

Machofabriken är ett metodmaterial och verktyg i arbetet för ökad jämställdhet och för förebyggande arbete mot våld, med fokus på hur sociala normer för manlighet kan ifrågasättas och förändras. Socialförvaltning Centrum arbetar också med bland annat Machofabriken och då riktat till fritidsverksamhet.

Förskoleförvaltningen har en ambulerande pedagog som säkerställer att barn som bor i skyddat boende med våldsutsatt förälder får tid med förskolepedagog. Insatsen kommer att utvärderas under 2022.

Grundskoleförvaltningen arbetar tillsammans med resursteam heder kring projektet Kärlekens pris. Kärlekens pris är ett utbildningspaket med fokus på heder och hbtqi för högstadiet. Utbildningspaketet består av tre delar: förberedande lärarsamtal, teaterföreställningen Kärlekens Pris och en uppföljande workshop för elever. Två skolor har deltagit under 2021. Förvaltningen sprider också information om resursteam heder via webbstödsida och elevhälsan.

Kärleken är fri är ett samverkansprojekt mellan organisationerna West Pride och MÄN samt socialförvaltning Centrums Resursteam heder och Dialoga. Kärleken är fri riktar sig till elever och syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och stärka barns rättigheter. Projektet startades av Rädda Barnen 2008 tillsammans med Länsstyrelsen i Östergötland. Deltagande skolor har fått fortbildning, elevaktiviteter, teaterföreställning anpassat efter olika åldersgrupper, under en temavecka. Insatsen genomförs på ett antal utvalda skolor under året, exakt antal har inte redovisats.

Utbildningsförvaltningen har genomfört temadagar om våld i ungas relationer på en gymnasieskola. Temadagarna bygger på en SVT-serie i åtta avsnitt som handlar om ett ungt par i ett destruktivt förhållande. Därefter förs samtal kring våld i nära relationer.

Förvaltningen har även genomfört webbsända utbildningar till samtliga gymnasieelever om porrens negativa konsekvenser. Syftet har varit att höja medvetenheten hos gymnasieungdomar om porrens negativa effekter, genus och destruktiva maskulinitetsnormer. Utbildningen tar avstamp i forskning på porrens kopplingar till ökad aggression samt porrens koppling till sexuella övergrepp.

Utveckling av metoder eller rutiner

Kategorin metod- och rutinutveckling innefattar både metoder som medarbetare använder när de möter våldsutsatta eller våldsutövare och rutiner för att till exempel göra orosanmälningar till socialtjänst, ställa frågor om våld på rutin till brukare eller att veta hur man ska agera vid upptäckt av våld i verksamheten. De insatserna står för mellan 0 och 55 % per förvaltning/bolag och totalt för 22 % av alla redovisade insatser. Nedan följer några exempel.

Möta personer i våld (MPV) är en metod som socialförvaltning Nordost, Sydväst och Hisingen arbetar med. MPV är en samtalsmetod som har utvecklats för att användas i barnavårdsutredningar. Målgruppen är föräldrar som utövar våld mot sin partner, och därmed exponerar sitt barn för våld, eller som utövar våld direkt mot barnet. Syftet är att öka en våldsutövande förälders motivation för att börja i behandling eller inleda annat förändringsarbete som kan leda till att våldet upphör. MPV ska också öka föräldrarnas ansvarstagande för barnet och därmed underlätta även andra insatser som ökar barnets trygghet och säkerhet.

Socialförvaltning Nordost arbetar med Project support som är en utbildning och handledning i arbetet med våldsutsatta föräldrar med syftet återfå föräldraförmågan efter våldet upphört.

Bygga broar är en modell för utbildning i processinriktad värdegrundsdialog med barnet i centrum. Syftet är bland annat att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Insatsen genomförs inom ett antal förskolor och skolor. En skola arbetar med modellen men fler skolor har utbildat sin personal i metoden för att kunna implementera den. Bygga Broar har utvärderats av Tomas Jordan vid Göteborgs universitet. Utvärderingen visar att utbildningen ger en ökad trygghet hos yrkesverksamma att föra dialog kring komplexa frågor som rör våld och hedersförtryck.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram förvaltningsgemensamma metodstödkort och rutiner som stöd för skolpersonal i att uppmärksamma och stödja ungdomar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet är också att stödet till utsatta elever ska bli likvärdig inom samtliga skolenheter.

HR

Under HR-insatser ryms de insatser staden gör internt för att chefer ska upptäcka våld och kunna agera för medarbetare som utsätts eller utsätter andra. HR-insatser står för mellan 0 och 25 % av insatser per förvaltning/bolag och totalt för 3 % av de inventerade insatserna.

Insatserna kan handla om information, kompetenshöjande insatser eller att fråga om våld på rutin i hälsosamtal med medarbetare.

Akuta insatser

Boendeplaceringar och andra insatser

Boendeinsatser till följd av våld i nära relation/hedersrelaterat våld är en stor del av socialtjänstens insatser, framför allt i det mest akuta skedet. Det innefattar både vuxna och barn och en mängd olika boendeformer, som skyddade boenden, HVB-hem och familjehemsplaceringar. Under 2021 fattades totalt 1959 boendebeslut för orsakskoderna som redovisats ovan. Det rörde 1610 unika individer och dessa stannade sammanlagt i placeringarna under 116 087 dygn. Besluten rör individen det startats utredning kring. Om det är en vuxen person som får insatsen och barn följer med till skyddat boende, får barnet inte ett eget beslut om boende och syns därför inte i statistiken. Det finns alltså fler barn som vistas i boenden än de som redovisas i statistiken.

Boendeinsatser är den vanligaste insatsen för vuxna utsatta för våld i nära relation/hedersvåld (1077 beslut för 439 individer). Under 2021 hade vuxna fått 172 beslut om andra insatser. För barn upp till 18 år (1109 individer) finns det 762 beslut om boende och 1370 beslut om andra insatser. Att gruppen 18–20 åringar redovisas separat beror på att de kan få insatser utifrån lagen om vård av unga (LVU), trots att de är myndiga. Den gruppen (62 individer) har fått 120 beslut om boende och 30 beslut om andra insatser.

Uppdelat per orsakskoder ser insatserna för 2021 ut på följande vis:

Orsakskod	Antal individer	Antal beslut om boende	Antal dygn	Antal beslut om andra insatser
Bristande omsorg: hedersrelaterat	49	85	5 511	37
Hedersrelaterat 18–20	18	51	2552	4
Bristande omsorg: risk för giftermål	3	1	30	2
Bristande omsorg: våld inom familjen	822	456	45 195	1 125
Våld inom familjen 18–20	19	20	1 965	9
Bristande omsorg: övergrepp fysiska	183	172	18 184	177
Fysiska övergrepp 18–20	4	9	350	2

Orsakskod	Antal individer	Antal beslut om boende	Antal dygn	Antal beslut om andra insatser
Bristande omsorg: övergrepp psykiska	31	27	2 045	17
Psykiska övergrepp 18–20	1	5	101	0
Bristande omsorg: övergrepp sexuella	21	21	2 922	12
VUX: våld i nära relation	397	1 006	33 602	169
Våld i nära relation 18–20	20	35	1 017	15
VUX: hedersrelaterat	42	71	2 613	3
SUMMA	1 610	1 959	116 087	1 572

De insatser som inte är boende kan till exempel vara att få hjälp med bostadsanskaffning, stödsamtal, stödjande kontakt med socialsekreterare, familjestödsbehandlingar av olika slag, kontaktfamilj eller kontaktperson eller deltagande i olika programformer. Även ekonomiskt bistånd kan vara en insats till följd av våld. Den finns inte med i tabellen ovan, eftersom den insatsen inte registreras på ett sådant sätt i verksamhetssystemet Treserva att det är möjligt att utskilja när orsaken är våld i nära relation/hedersrelaterat våld.

När det gäller barn som utsatts för våld i hemmet genomför socialtjänsten en rad olika insatser beroende av behov, om bedömningen är att det finns en möjlighet att arbeta med föräldraförmågan och att därmed bryta våldet. Exempel på dessa insatser kan innebära att jobba med samspel mellan förälder/barn, verka stödjande och stabiliserande gentemot barnet eller insatser till föräldrar i form av föräldrautbildningar. De kurserna kan till exempel innebära att öva på impuls kontroll och alternativa handlingsvägar.

I Göteborg anvisas bostäder till hushåll med särskilda behov utifrån ett samarbetsavtal som slutits mellan kommunen och parterna på bostadsmarknaden. Förmedlingen av dessa, så kallade kommunala kontrakt, sker via fastighetskontoret. Socialtjänsten kan skicka in remisser till fastighetskontorets bostadsenhet, bland annat för personer utsatta för våld i nära relation/hedersrelaterat våld som är i akut behov av annan bostad. Fastighetskontoret uppskattar att mellan 20 och 25 % av remisserna gällande kommunala kontrakt berör personer utsatta för våld i nära relation/hedersrelaterat våld.

Verksamheter som helt eller delvis riktar sig till våldsutsatta

Kriscentrum för kvinnor (KCK) vänder sig till kvinnor utsatta för våld i nära relation i behov av skyddat boende eller samtalsstöd. KCK tar även emot våldsutövande kvinnor som söker hjälp för att sluta utöva våld. Samtalsstödet kan erbjudas individuellt eller i

grupp, beroende på behov. KCK:s skyddade boende tar emot kvinnor som placeras via socialtjänsten och har plats för tolv kvinnor och medföljande barn. Personal finns tillgänglig dygnet runt för att ge psykologiskt och praktiskt stöd. Barn kan få hjälp att tala om och bearbeta traumatiska upplevelser. Förutom de akuta insatserna genomför KCK även utbildningsinsatser, tar emot studiebesök och gör utåtriktade aktiviteter för kunskapshöjning om våld i nära relation och information om det stöd som finns att tillgå.

KCK är HBTQ-diplomerad. Hbtq-diplomering är Västra Götalandsregionens processutbildning för att arbeta normmedvetet utifrån kön och sexualitet. Diplomeringen består av utbildning och verksamhetsutveckling och kan följas upp med kontinuerlig fortbildning, för både nyanställda och annan personal.

Kriscentrum för män (KCM) vänder sig till män från 18 år och uppåt. Även KCM är HBTQ-diplomerad. Mottagningen är till för män som har relationsproblem, kriser i samband med separation, svårigheter i föräldraskapet eller utsatt någon eller själv blivit utsatt för våld i en nära relation. KCM erbjuder samtalsstöd, krisbearbetning, kurs i föräldraskap för de som har problem med aggressivitet eller har utövat våld i familjen, individuell behandling för de som utövat våld, behandling för de som är utsatta för våld i en nära relation samt tillfälligt boende.

KCM:s boende inhyser våldsutövande män för att möjliggöra att den som utsatts för våld och eventuella barn inte ska behöva flytta från hemmet. Precis som KCK genomför även KCM en del utåtriktade aktiviteter, utbildningsinsatser och studiebesök för att höja kunskapen och medvetenheten om problemet med våld i nära relation och synliggöra vilket stöd som finns.

Barnahus Göteborg är en HBTQ-diplomerad verksamhet där socionomer, polis, åklagare, barnläkare och barn- och ungdomspsykiolog samarbetar när det finns misstanke om att barn utsatts för våld, sexuella övergrepp eller kvinnlig könsstympning. Lokalerna är barnanpassade och alla som träffar barnen är speciellt utbildade. Syftet med Barnahus är att barnet ska vara i centrum under utredningen, slippa slussas runt mellan olika myndigheter och inte behöva upprepa sin historia för flera personer. Även Barnahus gör informations- och utbildningsinsatser för att höja kunskapen barns utsatthet och kan också vara konsultativt stöd till andra yrkesverksamma.

Stödcentrum för brottsutsatta är en HBTQ-diplomerad samtalsmottagning för de som har blivit utsatt för brott. Det kan till exempel vara rån, misshandel, våldtäkt, stöld eller hot. Mottagningen möter personer utsatta för såväl våld i nära relation som hedersvåld och erbjuder stöd- och krissamtal, information om rättsprocessen och stöd till närstående till den brottsutsatte. Stödcentrum för brottsutsatta bedriver också informations- och utbildningsinsatser på området.

KAST är en samtalsmottagning som vänder sig till köpare av sexuella tjänster eller till de som har ett tvångsmässigt sexuellt beteende, så kallat sexmissbruk. Mikamottagningen vänder sig till personer med erfarenhet av sex mot ersättning, att skada sig med sex och/eller varit utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Mikamottagningen erbjuder, samtalsstöd, stöd i kontakt med andra myndigheter, verkar konsultativt till andra yrkesverksamma och arbetar uppsökande i gatumiljö och på nätet. Gemensamt för KAST och Mikamottagningen är att de också arbetar förebyggande mot våld i nära relation, framför allt mot sexuellt våld. Båda verksamheterna är HBTQ-diplomerade.

Regionalt stödcentrum heder ger råd, stöd och information till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck oavsett ålder och kön samt driver samtalsmottagning. Verksamheten vänder sig även till yrkesverksamma som behöver vägledning i att möta målgruppen. Stödcentrum heder är en samverkan mellan Göteborgs Stad, Västra götalandregionen, Polismyndigheten och tio andra kommuner. Stödcentrum heder har särskild kompetens om hbtqi-personer och personer med intellektuell funktionsnedsättning som lever i en hederskontext. Stödcentrum heder startar sin verksamhet januari 2022. Stödcentrum heder kommer att bedriva informationsinsatser och viss kompetenshöjande aktivitet kopplat till deras verksamhet, både utåtriktad och för intern spridning inom samverkande myndigheter.

Resursteam heder möter personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck för råd och stöd i de fyra stadsområdena. De kan även konsultera yrkesverksamma som möter utsatta. Teamen har särskild kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i en hederskontext. Teamen erbjuder dialogsamtal riktade mot dessa särskilt utsatta grupper och kan göra enklare kartläggningar av personens situation. Resursteamerna gör också förebyggande insatser i form av kompetenshöjande aktiviteter riktat till personal.

Samtliga ovan beskrivna verksamheter bedrivs av socialnämnd Centrum med ett hela staden uppdrag.

Övrig stadenövergripande verksamhet på området

Dialoga kompetenscentrum om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld inom socialnämnd Centrum bedriver kompetenshöjande insatser för medarbetare inom Göteborgs Stad samt de kommuner som slutit avtal med verksamheten. Insatserna kan vara utbildningar, konferenser, webbutbildningar, informationsmaterial, seminarier och föreläsningar. Genom informationsinsatser når de också medborgare i staden. Dialoga håller både basutbildningar och fördjupningsutbildningar och gör riktade utbildningar kring särskilt utsatta grupper, som hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning och personer i missbruk.

Insatser till särskilt utsatta grupper

En fråga i inventering har varit om redovisad insats är riktad till en särskild grupp. I redovisningen framkommer att socialförvaltningarna har riktade insatser till män och våldsutövare, till kvinnor i missbruk och barn och unga. Två av socialförvaltningarna (nordost och centrum) har riktade insatser till flickor och kvinnor med utländsk bakgrund och till nyanlända samt till personer med funktionsnedsättning.

Inom utbildningsförvaltningen riktar man sig också till personer med funktionsnedsättning. Socialförvaltning Centrum och Hisingen samt grundskoleförvaltningen har riktade insatser till hbtqi-personer eller med hbtqi-perspektiv. Tjejer och transpersoner utgör målgruppen i en av insatserna i socialförvaltning Centrum. Personer med erfarenhet av sex mot ersättning (som säljare eller köpare) nås av de särskilda verksamheterna för de målgrupperna i socialförvaltning Centrum.

Det är främst socialförvaltningarna och utbildningsförvaltningarna som har insatser som riktar sig till särskilt utsatta grupper. Övriga förvaltningar når sin egen målgrupp, som äldre eller personer med funktionsnedsättning inom äldre samt vård- och

omsorgsförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd, eller genomför universella insatser till medborgare.

Resursfördelning mellan förebyggande och akuta insatser

Förebyggande insatser

Förvaltningarna och bolagen som ingått i inventeringen skiljer sig åt i både storlek och omfattning. Det gör att inventeringen har genomförts med olika förutsättningar och med delvis olika utfall. De mindre förvaltningarna och bolagen som inte har lika stort antal insatser har haft lättare att beräkna kostnader för varje insats medan de stora förvaltningarna inte kunnat räkna ut kostnader för en del av de mer verksamhetsnära insatserna, som att ta fram en rutin. Då har man i stället fokuserat på att beräkna kostnaderna för de insatser som dels är större, dels möjliga att spåra i verksamhetssystemen via verksamhetskoder. Det gör att resursberäkningen inte ska tolkas som absolut, utan som en fingervisning om ungefärliga och uppskattade kostnader. Stadsledningskontoret kan konstatera att det därmed finns fler kostnader än de nedan redovisade.

Beräkningarna utgår ifrån insatser och kostnader kopplat till dessa. En del av kostnaden kan utgöras av personalkostnader för funktioner som jobbar med insatsen men beräkningen har inte inkluderat kostnader för personal per se, som våld i nära-samordnare, våldsteam inom socialtjänst med flera.

Barnahus, Stödcentrum för brottsutsatta, Regionalt stödcentrum heder, Kriscentrum för kvinnor, Kriscentrum för män och Resursteam heder finns redovisade under såväl förebyggande som akuta insatser då verksamheterna arbetar med båda uppdragen. Cheferna för verksamheterna har själva uppskattat hur stor andel av tiden som går åt till förebyggande respektive akuta insatser. Stadsledningskontoret har sedan beräknat kostnaden utifrån andel av nämndbidrag.

Förebyggande insatser	Ca kostnad i tkr
Kriscentrum för kvinnor/män, stödcentrum brottsutsatta/heder, resursteam, Barnahus, Dialoga, Mika, KAST	12 600
Övriga insatser (utbildning, brukarinsatser, insatser till medborgare, metoder/rutiner, HR)	7 400
SUMMA	20 000

Externa medel

Av de 20 mnkr i tabellen ovan har 2,6 mnkr redovisats som externa medel, det vill säga att finansieringen utgörs av pengar som kommer från statsbidrag eller utvecklingsmedel från Länsstyrelsen. När det gäller extern finansiering så drivs eller bekostas majoriteten av grundskoleförvaltningens redovisade förebyggande insatser av annan part, som civilsamhället eller förskolenämnden (som har kostnaden för Bygga broar). En del av civilsamhällets insatser i grundskolan kan inte redovisas alls eftersom pengarna aldrig går via grundskoleförvaltningen. Det kan till exempel vara en förening som bedriver insatser i skolor och som får EU-bidrag, statliga medel eller föreningsbidrag via staden.

Om man i stället tittar på hur stor andel av insatserna som bekostas av medel utanför stadens budget gäller det för 35 av de 169 förebyggande insatser som inventerats. Några

Dialförvaltningars förebyggande arbete bärs till största del (eller helt) av externa medel. Det gäller grundskoleförvaltningen, äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och samtliga regionala socialförvaltningar. För socialförvaltning Centrum gäller det när man exkluderat kostnaden för de fasta verksamheterna som redovisats separat ovan.

Insatser som är externt finansierade är framför allt de insatser som civilsamhället genomför, både i form av riktade utbildningar inom specifika verksamheter, vissa metoder riktade till personal och elever i skolan och stora delar av satsningen Nordost fritt från våld.

Organisationen MÄN driver de våldsförebyggande metoderna MVP, Machofabriken och Jämt i skolan och är till största delen externt finansierade. MÄN fick 2021 1 mkr i föreningsbidrag från Göteborgs Stad. Utredningen har inte undersökt hur stor del av dessa medel som används för våldsförebyggande insatser i stadens verksamheter men det är inte orimligt att anta att kostnaden för insatserna åtminstone delvis finansieras av staden. Inför 2022 har grundskoleförvaltningen skrivit ett IOP (Idéburet offentligt partnerskap) med MÄN som omfattar 650 tkr.

Akuta insatser

Den i särklass högsta kostnaden för de akuta insatserna rörande våld i nära relation/hedersrelaterat våld är skyddat boende och andra typer av boendeplaceringar till följd av våldet. Stadsledningskontoret har beräknat kostnaden för dessa insatser genom att multiplicera antalet boendedygn under 2021 med snittkostnaden för boenden. Snittkostnaden har räknats fram med hjälp av SPINK:s (Samlad placerings- och inköpsfunktion) uppgifter på dygnspris för de olika boenden som staden placerar inom. Kostnaden per dygn varierar mellan olika boendetyper och den faktiska kostnaden kan vara både dyrare och billigare beroende på vilken typ av boende och längd på insats den utsatte har behov av. Boenden med exempelvis högre skalskydd har en högre kostnad. Stadsledningskontoret uppskattar den sammanlagda beräknade kostnaden för boendeplaceringar, vuxna och barn, till närmare 210 mnkr för 2021.

Kostnaden för medföljande barn till en våldsutsatt förälder går inte att beräkna på samma sätt utifrån uppgift om antal boendedygn i Treserva eftersom barnen inte har egna placeringsbeslut. Socialförvaltningarna har därför gjort uppskattningar av dessa kostnader. Sammanlagt uppskattar stadsledningskontoret att den totala kostnaden för medföljande barn var cirka 6,6 mnkr för 2021.

Akuta insatser	Cirka kostnad i tkr
Barnahus, Stödcentrum för brottsutsatta, Regionalt stödcentrum heder, Kriscentrum för kvinnor, Kriscentrum för män och Resursteam heder, socialsekreterare i samverkan med polisens Brott i nära relations-enhet	25 000
Kommunala kontrakt till våldsutsatta	1 800
Föreningsbidrag till kvinno- och tjejjourer	14 000
Skyddade boenden (alla typer av placeringar)	210 000
Medföljande barn i skyddade boenden	6 600
SUMMA	257 000

Den totala uppskattade kostnaden för inventerade akuta insatser 2021 uppgår till cirka 257 mnkr. Exkluderat skyddade boenden uppskattas kostnaden för övriga akuta insatser uppgå till ca 40 mnkr.

Det finns kostnader för våldsutsatthet som inte kan redogöras här på grund av att det saknas system för registrering och uppföljning av den typen av uppgifter. Det rör bland annat våldsutsatta som ansöker om ekonomiskt bistånd som direkt följd av sin våldsutsatthet. Personer som drabbas av våld löper en större risk att behöva ekonomiskt bistånd och risken kvarstår många år efter att våldet har upphört. Ekonomin kan även vara ett sätt för våldsutövare att utöva kontroll, vilket kan leda till problem med försörjningen lång tid efter separationen, till exempel om bodelning fördröjs. Socialstyrelsen lyfter i rapporten *Kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv (2018)* att socialtjänsten ofta frågar om våld i samband med stöd i form av ekonomiskt bistånd, men att det finns behov av att utveckla arbetet med exempelvis standardiserade frågor, för att bättre upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck samt att även upptäcka våldsutövare. Det saknas orsakskoder för våldsutsatthet kopplat till försörjningsstöd i Treserva vilket gör det svårt att få ut siffror på vilka summor det rör sig om per år.

Våldsutsattheten bland hemlösa kvinnor och kvinnor i missbruk är högre än bland andra grupper. Det visar en studie som Länsstyrelsen Västmanland genomfört ihop med Mälardalens högskola (*Vem ser oss? En studie om kvinnor i missbruk och deras upplevelser av våld i nära relation. 2021*). Göteborgs Stad driver akutboendet Alma för kvinnor från 21 år som saknar boendet och som har missbruk, psykisk och/eller social problematik. Staden driver också kvinnoboendet Ella som är ett drogfritt boende för kvinnor, som lever i hemlöshet från 21 år och uppåt.

Kvinnoverksamheten/familjeboendet har tre olika typer av boenden; jourboende, träningsboende och referensboende. I dessa boendeformer finns det kvinnor som också levtt eller lever med våldsutsatthet i nära relation. Kostnaden för boendena har dock inte inkluderats i inventeringen då verksamheterna inte specifikt riktar sig till våldsutsatta.

Socialtjänstens ordinarie arbete med utredningar och insatser som inte är boendeplaceringar redovisas inte vilket innebär att såväl akuta insatser som kostnader för dessa överstiger vad denna redovisning omfattar.

Dialog med berörda förvaltningar om behov av resursförstärkning

Dialogen om behov av resursförstärkning har förts med tjänstepersoner i berörda förvaltningar och är exempel.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd uppger att det i verksamheten saknas insatser som är specifikt utformade för brukare inom deras målgrupp. Det gäller både skyddat boende och andra stödjande insatser vid våldsutsatthet. Inventeringen av behov av resursförstärkning gäller de förebyggande insatserna, men stadsledningskontoret bedömer att frågan är av så pass stor vikt för en betydande del av stadens brukare och medborgare, att den ändå bör nämnas här.

Stadsledningskontoret har utrett hur målen i Göteborgs Stads hbtq-plan om skyddat boende och jourverksamhet ska kunna verkställas senast under 2022 samt redovisat förslag på fortsatt inriktning av arbetet (1323/20. Uppdraget redovisades i kommunfullmäktige 2020-09-10 § 27 därefter fick kommunstyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten till ett boende för alla våldsutsatta, inklusive personer med

funktionsnedsättning och äldre. Inriktningen omfattar en systematisk och långsiktig förstärkning av hbtqi- och normkritisk kompetens inom stadens befintliga strukturer och verksamheter för våldsutsatta. Detta uppdrag bör innebära att delen om skyddat boende för äldre och personer med funktionsnedsättning i stor utsträckning blir omhändertaget. För personer med omfattande vårdbehov och samtidig våldsutsatthet är det fortfarande oklart om behoven till fullo omhändertas inom ramen för uppdraget. Även behovet av stödjande insatser vid våldsutsatthet behöver säkerställas.

Äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen har av kommunfullmäktige 2021-03-11 § 15 fått i uppdrag att stärka kompetensutveckling, ta fram rutiner och screening för att upptäcka våldsutsatta äldre.

Förskoleförvaltningen har i dialog i samband med inventering lyft fram exempel på behov av förstärkning för vikarier när personalen är på utbildning. Man ser att det finns behov av att erbjuda personal i förskolan utbildning utanför kontorstid med utbildare från Dialoga. Det skulle innebära att möjligheterna för personal att delta skulle öka avsevärt och vikariekostnad minska.

I dialogen om resursförstärkning lyfter utbildningsförvaltningen och grundskoleförvaltningen behov av medel för att utveckla arbetet mot de nya målen i läroplanen för sexualitet, samtycke och relationer som träder i kraft hösten 2022. De nya kraven omfattar ett integrerat arbete med jämställdhet och mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är i linje med kommunfullmäktiges uppdrag 2021-11-25 § 34 till Utbildningsnämnden att implementera Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck inom sex- och samlevnadsundervisningen på samtliga kommunala gymnasieskolor och grundskolenämndens uppdrag att anpassa Angeredsgymnasiets systematiska arbete kring hedersrelaterat våld och förtryck inom sex- och samlevnadsundervisningen till högstadiet och implementera i grundskolor där det finns behov. Satsningar innebär systematisk kompetensutveckling och implementering av ny kunskap och perspektiv i det pedagogiska arbetet.

Inom det IOP grundskoleförvaltningen ingått med MÄN för 2022 pågår nu våldsförebyggande insatser på ett antal skolor. Grundskoleförvaltningen planerar att implementera en metodik liknande MVP. För att hålla ihop arbetet och skapa likvärdighet i arbetet ser förvaltningen behov av förstärkning av medel för en projektledartjänst.

Som lyfts tidigare i redovisningen finansieras en del av de förebyggande insatserna externt (35 av 169 insatser). Externa medel kommer ofta sent på året vilket gör att planeringen och utförandet kan få bristande kontinuitet, projekt riskerar att avslutas när medel tar slut och insatserna blir temporära i stället för en permanent del av verksamheten. Detta berör de regionala socialförvaltningarna, grundskoleförvaltningen och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. Förvaltningarna lyfter den externa finansieringen som ett problem då det motverkar långsiktighet och önskar att en större del finansierades via stadens egen budget.

I tabellen nedan lyfts exempel på resursförstärkningar. Tabellen gör inte anspråk att vara en heltäckande bild av de behov inom området som finns utan exempel på behov som tjänstepersoner lyft i dialogen under utredningen.. Beräkningen visar både exempel på kostnader samt förstärkning av egna medel, som skulle ersätta de externa medlen.

Nämnd	Summa i tkr per år	Syfte
Förskolenämnden	100	Förstärkning för vikarier när förskolepersonal går utbildning i våld i nära/hedersrelaterat våld
Grundskolenämnden	740	Projektledartjänst
	1000*	Förstärkning sex och samlevnad
Utbildningsnämnden	300	Förstärkning egna medel
	500*	Förstärkning sex och samlevnad
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	800	Kompetensutveckling, ta fram rutiner och screening för att upptäcka våldsutsatta äldre
	124	Förstärkning egna medel
Socialnämnd Centrum	82	Förstärkning egna medel
Socialnämnd Sydväst	483	Förstärkning egna medel
Socialnämnd Nordost	1666	Förstärkning egna medel
Socialnämnd Hisingen	236	Förstärkning egna medel
SUMMA	6031	

*I första hand en förstärkning för 2023 med eventuellt kvarvarande behov under hela eller delar av 2024 som nämnderna får återkomma om i kommande budgetprocess.

Utfall ur individperspektiv

I inventeringen har frågan om antal personer som nåtts av en förebyggande insats funnits för att fånga upp utfallet ur ett individperspektiv. I många fall var det inte möjligt för förvaltningar/bolag att uppskatta antalet. Breda informationsinsatser eller utskick som når många människor gör det svårt att uppskatta antalet som tagit del av den. 95 av 169 redovisade insatser, har angetts med uppskattat antal som nåtts av insatser. Många insatser riktas till personalen (primär mottagare) och i nästa led finns en sekundär mottagare (brukare, elev, medborgare, hyresgäst) där insatsen ska omsättas till praktik på olika sätt. I beräkningen av insatser blir summan oavsett redovisning rättvisande då de sekundära mottagarna oftast är många fler än de primära. Förvaltningarna och bolagen redovisar att drygt 300 000 individer nåtts av de insatser som kunnat beräknas. En av insatserna, en informationskampanj, står för över 270 000 av dessa.

En svårighet ur ett individperspektiv är att det inte går att värdera effekten av flera av de inventerade förebyggande insatserna. Det är därför inte möjligt att väga dem mot de akuta insatserna och avgöra utfallet för individen.

En slutsats som kan fastställas är att många fler individer nås av de förebyggande insatserna än av de akuta insatserna samt att förebyggande arbete har förutsättningar att minska behovet av akuta insatser och därmed både mänskligt lidande och utgifter för staden. Samtidigt är de akuta insatserna ovärderliga då de kan rädda liv.

Omvärldsbevakning

En del i det förebyggande arbetet är att identifiera våldsutövare och erbjuda insatser för att förebygga att våldet upprepas. Detta arbete utförs av socialförvaltningarna och sedan

2021 finns lagkrav som reglerar detta. Socialstyrelsen har haft uppdraget att ta fram metoder för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens behandlingsarbete med våldsutövare i nära relationer. Socialstyrelsen slår i rapporten *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer* fast att de funnit nio metoder med visst vetenskapligt stöd, men att dessa inte används i Sverige. Förutom att det behövs mer forskning och metodutveckling ser Socialstyrelsen det som angeläget att nå fler våldsutövare. Grupper som sällan söker hjälp för sitt våldsamma beteende är bland andra ungdomar, unga vuxna och de som använder makt- och kontrollvåld och allvarigare former av fysiskt våld. Makt och kontrollvåld är en vanlig form av våld som flickor och kvinnor utsätts för i nära relationer. Ett sätt att försöka nå fler våldsutövare är att öka kännedomen om verksamheterna och att personal som möter våldsutövare i andra verksamheter både identifierar dem och motiverar dem att söka sig till verksamheterna. Ett sätt att identifiera våldsutövare är att inte bara fråga om våldsutsatthet utan även om våldsutövande på rutin, något som Sollentuna kommun börjat göra. Frågor om våld ställs där till alla klienter vid nybesök, och när våld (utsatthet eller utövande) upptäcks kan socialtjänsten erbjuda insatser.

Det pågår nationella satsningar på området våld i nära relation, bland annat genom regeringens åtgärds paket om 99 punkter mot mäns våld mot kvinnor. Regeringens åtgärds paket innehåller utveckling av ett nationellt våldsförebyggande program och kompetensinsatser till skolpersonal för att säkra ändringarna i läroplanen från hösten 2022 om sex och samlevnad. Hänsyn har tagits till den satsningen när bedömning av behov av resursförstärkning på detta område gjorts av utbildningsförvaltningen och grundskoleförvaltningen som lyfts under Behov av resursförstärkning.

Det våldsförebyggande programmet handlar om att ta fram och sprida evidensbaserade metoder. Det rör både tidigt förebyggande arbete som insatser för att förhindra att våld upprepas och att stärka det återfallsförebyggande arbetet. Programmet kommer att presenteras under 2022. Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppdrag att genomföra insatser riktade till unga män som utövar våld och kontroll i sina relationer.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har inom ramen för tidigare regeringsuppdrag identifierat ett antal internationellt beprövade våldsförebyggande program, som utvärderats med lovande resultat. I nuläget finns dock endast två av dessa program översatta till svenska, varav endast ett finns tillgängligt för spridning i en svensk kontext - det amerikanska våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention (MVP). MVP har utvärderats även i svensk kontext av Stockholms universitet, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och av Skolverket. Metoden riktar sig till högstadiet och gymnasiet. Agera tillsammans är ett metodmaterial som bygger på MVP men riktar sig till årskurs 4-6.

Eftersom ojämställdhet och konservativa könsnormer har identifierats som riskfaktorer för våld mot kvinnor (Hageman-White et al., 2010; Jewkes, 2012; McCarthy et al., 2018) har många våldsförebyggande program valt att anlägga ett mer eller mindre tydligt genusperspektiv. Att aktivt arbeta med genus och normer har av WHO (2010) lyfts som en effektiv komponent i våldsprevention. Interventioner som MVP kan sägas vara genusförändrande, vilket innebär att de försöker förändra normer och ibland praktiker relaterade till kön. Genusförändrande ansatser har visat god effekt på attityder och beteenden, särskilt om de försöker förändra hela samhällen och grannskap. Vidare har interventioner som riktar sig till pojkar och män som grupp också visat sig vara mer

effektiva än utbildningsinsatser som enbart adresserar flickor och kvinnor, bland annat därför att män är primära våldsutövare. Forskning visar att preventiva insatser som involverar pojkar och män som sätter fokus på maskulinitet samt normer kring manlighet som understödjer våld är framgångsrika (Franzén & Gottzén, 2020).

Stadsledningskontorets bedömning

Utvecklingsbehov

Stadsledningskontorets utredning visar att det genomförs många olika typer av insatser i staden som är både förebyggande och akuta. Majoriteten av de förebyggande insatserna rör kompetensutveckling och utbildning. Kompetensutveckling är ett grundläggande steg i allt våldsförebyggande arbete och bör följas av metodutveckling, nya rutiner och insatser direkt riktade till brukare. Göteborgs Stad har tagit viktiga steg i arbetet och nästan hälften av de förebyggande insatserna rör annat än utbildning.

Stadsledningskontoret bedömer att de förvaltningar som till största delen, eller enbart, genomför utbildningsinsatser inom området behöver ta nästa steg och omvandla kunskapen till insatser som på ett mer direkt sätt når brukarna. Det gäller särskilt äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen som också har ett uppdrag från kommunfullmäktige att höja kompetensen hos personal och implementera rutiner för screening för våldsutsatthet i verksamheterna.

Stadsledningskontoret bedömer vidare att stadens arbete täcker in de flesta områden, men att arbetet inte är likvärdigt. Det gäller även vid en jämförelse mellan de fyra regionala socialförvaltningarnas insatser och mellan utbildningsförvaltningarna. För att säkerställa likvärdig service, och för att nå målen om att ingen ska lämnas utanför i enlighet med Agenda 2030, bedömer stadsledningskontoret att förvaltningarna bör öka sin samverkan och sprida erfarenheter, insatser och metoder som fungerar väl inom staden sinsemellan.

Det är angeläget att det finns tillräcklig kompetens hos anställda som möter målgrupperna, och att utbudet av insatser matchar behov hos individen, oavsett var i staden en person bor. Stadsledningskontoret bedömer att det är särskilt angeläget att det normkritiska perspektivet gällande våld säkras i såväl utbildning som i insatser så att särskilt utsatta grupper som hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning, personer i missbruk och kvinnor med utländsk bakgrund uppmärksammas och får insatser utifrån sitt behov.

Det våldsförebyggande arbetet bör gå som en röd tråd genom förskola, grundskola och gymnasium och stärka barnets rätt till ett liv fritt från våld genom hela utbildningskedjan. Stadsledningskontoret bedömer att det arbetet behöver förstärkas. För närvarande genomförs våldsförebyggande insatser ihop med MÄN på ett antal grundskolor. Projektet bör följas och utvärderas av berörd förvaltning. Om metoden visar på god effekt anser stadsledningskontoret att nämnderna bör överväga om metoden, eller liknande systematiska arbetsätt, kan användas och implementeras på fler skolor i det dagliga pedagogiska arbetet.

Inom de fyra regionala socialförvaltningarna pågår insatser riktade mot våldsutövare för att förebygga upprepat våld. Ny lagstiftning inom området ställer utökade krav på socialtjänsten att jobba med gruppen våldsutövare. Stadsledningskontoret bedömer att insatser till våldsutövare bör ses över för att säkerställa att arbetet sker på ett sådant sätt att stadens verksamheter har goda förutsättningar att upptäcka våldsutövare och att snabbt

sätta in adekvata insatser. Stadsledningskontorets bedömning av behovet av att utveckla insatser ligger i linje med inriktningen i kommunstyrelsens tidigare beslut (dnr 0509/21) att återremittera förslaget till plan mot våld i nära relationer till socialnämnd Centrum. Arbetet ska ske i samverkan stadsledningskontoret men även med förvaltningen för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen som lyft specifika behov av skyddat boende och insatser till dessa målgrupper. Stadsledningskontoret ser därför att socialnämnd Centrum i den kommande handlingsplanen mot våld i nära relationer omhändertar insatser för äldre och personer med funktionsnedsättning enligt ovan beskrivna utvecklingsbehov.

Resursberäkning av insatser

Utredningen visar på stora skillnader i fördelningen av resurser mellan förebyggande och akuta insatser. Stadsledningskontoret bedömer att detta är förväntat då stöd och skydd när våldet är ett faktum är kostsamt. Stödinsatser är i allra högsta grad nödvändigt.

Socialtjänstens ansvar att erbjuda insatser till personer som utsatts för våld i nära relation är tydligt reglerat i socialtjänstlagen. Samtidigt har det förebyggande arbetet inte bara möjlighet att på sikt sänka kostnaden för de akuta insatserna, utan också att bespara individer det trauma det innebär att utsättas för våld, som ofta sker systematiskt och över lång tid. Utredningen om en ny socialtjänstlag pekar också på behovet av en socialtjänst med mer fokus på det förebyggande arbetet.

I dialog med tjänstepersoner inom förvaltningar och bolag under arbetet med inventeringen har förslag på resursförstärkning inom det förebyggande området redovisats. Stadsledningskontoret bedömer att de redovisade exemplen på behov av resursförstärkning är relevanta, och anser att det ur ett långsiktigt perspektiv är angeläget att förstärka det förebyggande arbetet. Ett utökat ansvar för förebyggande insatser inom socialtjänsten ska dock inte konkurrera med de akuta insatserna. En tillräcklig resursfördelning för området är nödvändig för att stadens verksamheter ska fortsätta uppfylla sitt lagstadgade ansvar och säkra mänskliga rättigheter för medborgarna.

Civilsamhällets aktörer spelar en stor och viktig roll i det våldsförebyggande arbetet och samverkan med civilsamhället bör utvecklas och stärkas. Många av dessa insatser är externt finansierade, vilket kan skapa problem i kontinuitet och långsiktighet. Stadsledningskontoret bedömer att ett minskat beroende av extern finansiering kan skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt våldspreventivt arbete. För att motverka och förebygga våld krävs det genomgripande och systematiskt arbete samt en stabil finansiering.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Uppdrag till kommunstyrelsen om att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden samt utvärdera behovet av att tillskjuta resurser till insatser för våldsprevention

§ 25,

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att ge en samlad bild av det våldspreventiva arbetet i staden. Hur fördelas resurserna mellan förebyggande insatser respektive akutinsatser.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utvärdera och komma med förslag på eventuella behov av tillskjutande resurser avseende stadens insatser för våldsprevention. Utfall och resultat ur ett individperspektiv ska även belysas.

Tidigare behandling

Bordlagt den 22 april 2021, § 41.

Handling

2021 nr 76.

Yrkanden

Marina Johansson (S), Ulf Boström (D) och Agneta Kjaerbeck (SD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Stina Svensson (FI), Erik Norén (V) och Ulf Carlsson (MP) yrkar bifall till förslaget från V och MP i kommunstyrelsen.

Nina Miskovsky (M), Kalle Bäck (KD) och Kristina Bergman Alme (L) yrkar avslag på kommunstyrelsens förslag och förslaget från V och MP i kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att kommunstyrelsens förslag har bifallits. Omröstning begärs.

Ordföranden antecknar kommunstyrelsens förslag som Ja-proposition i huvudvoteringen. Återstående yrkanden ställs under proposition. Ordföranden finner att förslaget från Nina Miskovsky m fl antagits som motförslag i huvudvoteringen. Omröstning begärs.

Omröstning - motförslag i huvudvoteringen

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till yrkandet från Nina Miskovsky m fl. Nej för bifall till yrkandet från Stina Svensson m fl.”.

Omröstningen utfaller med 24 Ja mot 19 Nej. 38 ledamöter avstår från att rösta. Hur var och en röstar framgår av bilaga 4.

Omröstning – huvudvotering

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till kommunstyrelsens förslag. Nej för bifall till yrkandet från Nina Miskovsky m fl.”.

Omröstningen utfaller med 46 Ja mot 24 Nej. 11 ledamöter avstår från att rösta. Hur var och en röstar framgår av bilaga 5.

Reservation

Ledamöterna från V reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2021-06-01

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Anneli Rhedin

Justerande

Pär Gustafsson